

References

1. International Congress on Dance Research, 25–27 August, 2017 in Lviv, Ukraine. Prohrama konhresu, (2017). Lviv. N.p. [inUkrainian].
2. The International Dance Council CID, Paris (2017). Retrieved from: <http://cid-portal.org/site> [inUkrainian].
3. Lviv representation of the International Dance Council UNESCO(2017). Retrieved from: <http://www.cid-lviv.org/home>. [inUkrainian].
4. International Congress on Dance Studies in Lviv Interview with Natalya Mogolivets,(2017). Retrieved from: <https://www.facebook.com/notes/profi-space> [in Ukrainian].
5. International Congress in Lviv, August 25-27,(2017) Rezhym dostupu: <http://www.cid-lviv.org/congress-2017> [in Ukrainian].
6. Plakhotnyuk, O. (2017) Choreographic competitions – the functioning of modern dance culture in Ukraine. Musical Art XXI Century – History, Theory, Practice: collection of scientific papers. Drohobych-Kielce-Kaunas-Almaty : Posvit [in Ukrainian].
7. Turkevych, V. (1999) Choreographic Art of Ukraine in Persons. Kiev : Biographical Institute of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
8. Shcherbakov, V. (2013). Culturological aspect of the definition of the concept of "dance". Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv. Kyiv: Milenium, 4, 219-225 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 08.02.2018 р.

УДК 7.072.2

Полюга Вікторія Володимирівна
кандидат філософських наук, доцент кафедри
методики музичного виховання і диригування
Дрогобицького державного педагогічного
університету ім. Івана Франка
orcid.org/0000-0001-8778-2380
viktoriya_322@meta.ua

ФЕНОМЕН “ГЕНІАЛЬНОСТІ” В МИСТЕЦТВІ (синергетичні моделі)

Метою дослідження є комплексний синергетичний аналіз осмислення феномена “геніальності” в мистецтві. **Методологія** дослідження зумовлена міждисциплінарним підходом, який передбачає використання загальнонаукових методів аналізу, синтезу та узагальнення феномена “геніальності” в контексті осмислення синергетичних моделей у психоаналізі, валеології, педагогіці, філософії з мистецтвом; семіотичний та антропологічний підхід до осмислення моделей синергетики дали змогу розглянути взаємозв’язок і трансформації феномена “геніальності” в мистецтві. **Наукова новизна** полягає в новому ракурсі дослідження синергетичних моделей феномена “геніальності” як полісмыслові дефініції в аспекті антропологічного виміру мистецтва. Новим є осмислення антропологічних проблем, тенденцій та прагнень до розкриття творчого потенціалу особистості. **Висновки.** Дослідження феномена “геніальності” в мистецтві призвело до виокремлення синергетичних моделей, пов’язаних з осмисленням творчого начала особистості як вияву особливого світосприйняття, способу взаємодії з реальністю, вмінням розкрити, виразити і донести себе до світу. Концептуальна спрямованість до розв’язання проблеми зводиться до припущення, що психічна нестандартність, порушення рівноваги на будь-якому особистісному рівні виявляється в творчому акті, де геніальність є контрольованим безумством та вмінням діяльнісно виразити вихід за межі стандарту чи усталеності.

Ключові слова: геніальність, мистецтво, синергетика, творчість, обдарованість.

Полюга Виктория Владимировна, кандидат философских наук, доцент кафедры методики музыкального воспитания и дирижирования Дрогобычского государственного педагогического университета им. Ивана Франко

Феномен “геніальності” в искусстве (синергетические модели)

Целью исследования является комплексный синергетический анализ феномена “геніальности” в искусстве. **Методология** исследования обусловлена междисциплинарным подходом, который предусматривает использование общенаучных методов анализа, синтеза и обобщения феномена “геніальности” в контексте осмысления синергетических моделей в психоанализе, валеологии, педагогике, философии с искусством; семиотический и антропологический подход к осмыслению моделей синергетики позволили рассмотреть взаимосвязь и трансформации феномена “геніальности” в искусстве. **Научная новизна** заключается в новом ракурсе исследования синергетических моделей феномена “геніальности” как полисмысловой дефиниции в аспекте антропологического измерения искусства. Новым является осмысление антропологических проблем, тенденций и стремлений к раскрытию творческого потенциала личности. **Выводы.** Исследование феномена “геніальности” в искусстве привело к выделению синергетических моделей, связанных с осмыслением творческого начала личности как проявлением особого мировосприятия, способа взаимодействия с реальностью, умения раскрыть, выразить и донести себя к миру. Концептуальная направленность к решению проблемы сводится к предположению, что психическая нестандартность, нарушение равновесия на любом личностном уровне проявляется в творчес-

ком акте, где гениальность является контролируемым безумием и умением деятельно выразить выход за пределы стандарта или устойчивости.

Ключевые слова: гениальность, искусство, синергетика, творчество, одаренность.

Poliuha Viktoriya, Ph.D.(Philosophy), Associate Professor, Methods of Music Education and Conducting Department, Drohobych State Pedagogical Ivan Franko University

The phenomenon of “genius” in the art (synergetic models)

The purpose of the article is a comprehensive, synergetic analysis of the phenomenon of “genius” in art.

Methodology of the research is due to the multidisciplinary approach, which involves the use of general scientific methods of analysis, synthesis and synthesis of the phenomenon of “genius” in the context of understanding the synergetic models in psychoanalysis, ideology, pedagogy, philosophy with art; semiotic and anthropological approach to comprehension of synergetic models, allowed to consider the interconnection and transformation of the phenomenon of “genius” and its expression in art. The **scientific novelty** lies in a new perspective on the study of synergetic models of the phenomenon of “genius” as a polysymmetric definition in the aspect of anthropological measurement of art. The new is the comprehension of anthropological problems, tendencies, and aspirations to reveal the creative potential of the individual. **Conclusions.** The study of the phenomenon of “genius” in art led to the isolation of synergetic models associated with the understanding of the creative personality as a manifestation of a particular worldview, a way of interaction with reality, the ability to reveal, express and convey to the world. The conceptual orientation to solving a given problem is reduced to the assumption that mental non-standard, disturbance of equilibrium at any personal level is manifested in an artistic act, where genius is controlled insanity and the ability to express exits beyond the standard or fatigue actively.

Key words: genius, art, synergetics, creativity, giftedness.

Актуальність теми дослідження. Сучасна наука – явище “біполярне”, тобто це наука і мистецтво одночасно. При розв’язанні основних проблем сучасного мистецтва, недостатньо мистецтвознавчого підходу, як знання про історію музики, естетику, гармонію. Насамперед, мистецтвознавчий підхід повинен бути заснований на філософському досвіді з вивчення дотичних тем заданої проблематики, що дозволить сформулювати гіпотезу дослідження, оскільки життєдіяльність людської індивідуальності, талановитості в біосоціальной цілісності розгортається в антропологічному вимірі мистецтва. Звертаючись до мистецтва, ми безпосередньо створюємо відповідні умови для розвитку творчої особистості, оскільки, мистецтво – поліфункціональне, воно, як образно-знакова частина середовища, впливає на ставлення особистості до навколишнього середовища.

Аналіз останніх досліджень. Сьогодні в інноваційних формах спостерігаються зміни в мистецтві, що впливають на філософське осмислення новаторських тенденцій, на основі новітніх методологій, зокрема синергетики, феноменології, герменевтики. Проблема гениальності як психологічного процесу досліджувалася науковцем Е.Ільїним [6]. Звертаючись до наукового осмислення синергії творчого акту і психічного здоров’я людини, значний вклад здійснено дослідниками творчості Ф.Ніцше – Е.Аверкіною [1] та І.Гарінін [3]. Аналіз основних напрямів душевного здоров’я людини в контексті культури та мистецтва в цілому належить О.Даниленко [5]. Загалом проблема “гениальності” становить поле наукового дослідження, до якого зверталися у всі часи та епохи. Проте сучасні методи в теорії самоорганізації (синергетики) дозволяють не лише по-іншому поглянути та пояснити відомі факти та закономірності, а й сформулювати принципово нові напрями у вивченні мистецтва, пов’язані з його сприйняттям.

Задана проблематика формулює мету дослідження, котра полягає в комплексному синергетичному аналізі феномену гениальності в мистецтві.

Виклад основного матеріалу. Осмислення феномену “гениальності” має давню історію, ще в античній філософії бачимо перші спроби осмислення даної проблеми. Визначення Платона (427р. до н.е.) “творчість є переведення небуття в буття” не означає, що світ виникає з пустоти: небуття, ніщо – це невизначена матерія, до якої приєднується дія форм – ейдосів [2, 489]. Здатність до творчості розуміється як щось божественне (акт творіння Космосу). Ця ж традиція продовжувалася в епісі Просвітництва та знайшла своє відображення в працях Гегеля [4]. Антропоцентризм в осмисленні творчого начала у внутрішньому світі страждань відображувався в екзистенціальній філософії. М.Фуко осмислював динаміку формування уявлень психіки в історії культури, зв’язок її з історично-обумовленим образом людини [10]. Етичний аспект здатності до творчості і сьогодні розглядається у тісному зв’язку із феноменом “гениальності” та особистісними вираженнями людини до вироблення життєстверджуючих установок.

У 19 ст. уявлення про генія частково поєднуються з культом “героя” як надлюдською особистістю (Ф.Ніцше), де дійсність протиставляється нетворчою і ворожою художнику справжнього мистецтва, масі. Про це зазначає дослідниця філософії Ф.Ніцше Е.Аверкіна [1]. Саме Фрідріх Ніцше зробив широке узагальнення щодо зв’язку свого генія з хворобою, що дало його послідовникам підставу вважати гениальність хворобою, зазначає науковець І.Гарінін: “Ніцше висловив цю думку в такий спосіб: “Художника народжують виняткові обставини, вони глибоко близькі до хворобливих явищ і пов’язані з ними; так що, мабуть, неможливо бути художником і не бути хворим” [3].

У сучасності гениальність визначається як практичне втілення вродженого високого рівня творчого потенціалу особистості щодо інших особистостей. Традиційно виражається в нових і унікальних творіннях, визнаних шедеврів, часто із запізненням. Іноді гениальність пояснюють новим і несподіва-

ним методологічним підходом до творчого процесу. На відміну від більшості талановитих індивідуумів, геній створює якісно нові творіння, досягає революційних інтелектуальних результатів.

Як бачимо, феномен “геніальності” в мистецтві був предметом багатьох досліджень в різні часи та епохи. Зазначимо, що в історії наукової думки постає багато проблем естетичного спрямування котрі заслуговують на належну увагу, проте серед них є така, що в умовах сьогодення заслуговує першочинного дослідження – це проблема осмислення феномена “геніальності” в контексті дослідження синергетичних моделей мистецтва. Особливо гостро це питання підіймається у сучасних освітніх концепціях, де можна виявити таку загальну тенденцію як прагнення до розкриття творчого потенціалу.

Основні принципи синергетики в мистецтві, в цілому збігаються з принципом самоактуалізації гуманістичної педагогіки, коли синергетичний підхід до освіти і самої людини розуміється як цілісне явище, як “повернення до себе”. Основна увага акцентується на узгодженості, взаємодії частин системи у процесі утворення її структури як єдиного цілого. Слід виокремити, що концепти синергетики базуються на таких її ключових поняттях та положеннях, як цілісність, відкритість дисипативних систем; нелінійний характер розвитку, що виявляє етапи інтеграції та дезінтеграції, тобто порядок та хаос; аттрактори як стани, які визначають мету розвитку систем. Тож за наявності яких якостей та створенні яких умов може існувати творча особистість нині?

Опосередкований науковий інтерес представлено в таких течіях як психоаналіз, аналітична психологія, гуманістична психологія в розробках валеології – нової наукової дисципліни, що сформована на основі міждисциплінарного зв'язку медицини, психології та педагогіки. Так, зв'язок мистецтва, творчості та медицини був предметом окремих досліджень З.Фрейда, К.Юнга і їх послідовників. Основоположний акцент в осмисленні природи художньої творчості З. Фрейд ставить на джерело творчості, як підсвідоме чи несвідомі психічні процеси. Несвідоме, по З.Фрейду – “творча” частина психіки [9, 215]. Проте особливу увагу вчений приділяв особистості, порівнюючи митців з невротиками чи дітьми. Митець, як і невротик, намагається відійти від реальності в свій світ мрій і бажань. Там він – маєстро. Він майстер, який створює свої шедеври. Саме в творах криються його приховані нереалізовані мрії. На відміну від багатьох людей, митець не соромиться їх виставляти напоказ.

Науковець, філософ та один з визначних дослідників сфер підсвідомого – Карл Юнг стверджував, що несвідоме повне зародків майбутніх психічних ситуацій, нових думок, творчих відкриттів. Воно є джерелом творчого дару, творчого натхнення. К.Юнг виділяв в людині два начала – особистісне і творче, які можуть перебувати в антагоністичних відносинах. “Кожна творча людина – це деяка подвійність або синтез парадоксальних властивостей” [6, 277]. Праці цих вчених насичені ідеями гармонійності впливу внутрішніх, душевних процесів із творенням твору мистецтва. Так, тема геніальності та безумства обговорюється в контексті осмислення межі творчого акту з порушенням норм нормального усталеного світосприйняття. Деякі вчені пояснюють природу геніальності наслідком шизофренії. За такими теоріями саме психічний розлад дозволяє проявитись творчим можливостям людини перетворюючи талант в геніальність. Якою б неймовірною ця теорія не була, все ж таки вона має місце для існування.

У заданому контексті значний вклад в осмисленні виникнення феномена “геніальності” зробив Чізаро Ламброзо. Ще наприкінці XIX ст. саме цей науковець запропонував твердження, що геніальність – це різновид психічного захворювання, а саме невроз. Звідси генії – це психічно нездорові особистості. Вивчаючи біографії геніїв науковець виділяє кілька характерних рис, які відрізняють геніальних людей від звичайних, пересічних. А саме: пристрасть до зміни обстановки, алкоголізм та підвищена чуттєвість. Дослідник констатував, що, крім підвищеної чутливості, генії парадоксально відзначаються і “емоційною холодністю”. В книзі “Геніальність та деградація” науковець зазначав: “про геніальних людей можна говорити так, як і про деградованих. Їм притаманна природа самотності, відсутність співчутливості та байдужість до всіх членів родини та суспільства, яке їх оточує” [7, 228]. “Всі генії злегка безумці” – така теорія Чізаро Ламброзо вкорінилась і знайшла своє право на існування в масовій свідомості. З огляду на вищевказане допустимим є припущення, що саме душевне захворювання допомагає вирватись назовні тому потенціалу, який і визначає геніальність.

Зазначимо, що висновки вчених зводяться до твердження про те, що між творчим геніальним натхненням і легкою розумовою нестандартністю є подібність. І в цьому, і в іншому випадку людина не володіє собою, її захоплює незрозуміла сила, котра веде за собою. “Не підлягає жодному сумніву факт, що між невротиком в припадку і геніальною людиною, що перебуває в роздумах про своє творіння, є тотожність” [7, 435]. Так, можна висловити припущення, що геніальність – це контрольоване безумство.

Прийнявши за основу низку антропологічних вимірів вираження творчості в мистецтві, відслідковується схематичність в питаннях як людина виходячи із власних індивідуально-психічних особливостей та сформованих особистісних якостей здатна до психічної саморегуляції та творчого вираження в умовах певного культурного середовища. Адже здатність до творчості, творче начало притаманне кожній людині, проте не у всіх є здатність та вміння це виражати. Спостереження над феноменом геніальності, як таким, що обмежений соціальними стандартами, правилами, нормами вказують на те, що у геніїв навпаки не сформований сталий погляд на певні речі, присутнє вміння нестандартно мислити, бачити те, що пересічній особистості не збагнути. Приймаючи усталені стереотипи,

вихід за межі усталеності стає все більш складним і неможливим. Стандарт перетворює геніальність на шаблон. Геніальність визначає вміння робити і творити те, що робити не можна. Звідси невроз не сумісний з творчим даром, оскільки душевнохворих багато, а геніальних особистостей одиниці. Вся справа в рамках якими обмежене звичайне життя людини. Генії не є безумцями, вони контролюють своє безумство, тим самим нівелюючи загальноприйнятий шаблон. Генії відрізняються від звичайних людей фактом того, що їм притаманна здатність “виходу за межі” і повернення в дійсність пересічної особистості. Відбувається свого роду синергія здатності до творчого акту і звичності буттєвого існування.

У такому контексті цікавим є дослідження Абрахама Маслоу. Аналізуючи психологічне здоров'я людини дослідник намагався розкрити певні моделі ціннісних, етичних та наукових проблем в евристичному контексті, а саме в осмисленні концепту “самоактуалізації людини” [11, 279]. В осмисленні поняття геніальності чи здатності до творчості самоактуалізованої особистості вчений зазначає: “геніальність практично не пов'язана з особистісними якостями генія, вона неосяжна. Дивлячись на генія, нам приходится лише констатувати факт геніальності, що даний від народження” [8, 78]. Творчість постає як універсальна функція людини, котра є здатністю до всіх форм самовираження. Ця здатність, за А.Маслоу, є вродженою і закладеною в кожній без винятку людині та не потребує спеціальних талантів. Проте більшість особистостей втрачають здатність до творення через “окультурення” в стандартизованих процесах і соціально-усталеній дійсності.

Висновки. Як бачимо, природа геніальності не підлягає епістемологічному науковому поясненню, вона лише є виявом особливого світосприйняття та способу взаємодії з реальністю. Геніальність є вмінням виразити себе, донести себе до світу, розкрити і виразити те, що лежить в закутках і глибинах душі, це своєрідна відвертість поза межами культурної чи соціально-мотивованої скованості. Геніальність зумовлена не тільки видатною силою заданих наперед можливостей і потенцій, що виходять за межі звичного, а може проявлятися як незвична психічна динаміка входу і виходу за межі усталеного, тобто стає контрольованою. Різні властивості потягу, здатності, мотивованості перебувають в цій особистості в особливому психічному стані, в якому їх дисгармонія перетворюється у врівноважені, абстрактні, імпресійні чи інші стани. Нестандартність, порушення рівноваги на будь-якому особистісному рівні виявляється компенсовано в творчому акті, де геніальність є контрольованим безумством та вмінням діяльнісно виразити вихід за межі усталеності.

Література

1. Аверкина Е.И. Фридрих Ницше о здоровье человека [Текст] / Елена Ивановна Аверкина // Аспирантский вестник Поволжья. – Самара, 2009. – С.11-15
2. Булатов М.О. Філософський словник [Текст] / М.О.Булатов. – К. : Стило, 2009. – 575с.
3. Гарин И. Непризнанные гении. Гениальность как болезнь. Ф.Ницше [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://proza.ru/2013/02/01/1113>.
4. Гегель. Энциклопедия философских наук. Философия духа [Текст] / Отв. ред. Е. П. Ситковский. Ред. коллегия: Б. М. Кедров и др. – М.: Мысль, 1977. – Т.3. – 471с.
5. Даниленко О.И. Душевное здоровье в контексте культуры: автореф. дис. на соискание научной степени докт. культурологических наук: спец. 24.00.01 “Культурология”/ Ольга Ивановна Даниленко. – Санкт-Петербург, 2000. – 58с.
6. Ильин Е. П. Психология творчества, креативности, одаренности [Текст] / Е.Ильин. – СПб.: Питер, 2009. – 448 с.
7. Ламброзо Ч. Гениальность и помешательство [Текст] / Чезаре Ламброзо. – Минск, 2000, ООО “Попурри”. – 576с.
8. Маслоу А. Дальние пределы человеческой психики / Маслоу Абрахам Гарольд // Перев. с англ. А. М. Татлыбаевой. Научи, ред., вступ. статья и коммент. Н. Н. Акулиной. – СПб.: Евразия, 1999. – 432с.
9. Фрейд З. Мотив выбора ларца / Зигмунд Фрейд // Художник и фантазирование. – М, 1995. – С.212-217
10. Фуко М. История безумия в классическую эпоху / М.Фуко // СПб.: Университетская книга. – 1997. – 576с.
11. Maslow A.H. Self-Actualization and Beyond / A.H. Maslow // Challenges of Humanistic Psychology. Mc Grow Hill, Inc., 1967. – P.279-286.
12. Яковлев О. Синергетичний дискурс культуротворчих процесів у сучасній Україні. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2016.№ 1. К.: Міленіум. С.29-32

References

1. Averkina, E.I. (2009) Friedrich Nietzsche about human health. Postgraduate Student of the Volga Region, Samara, (pp. 11-15) [in Russian].
2. Bulatov, M.O. (2009) Philosophical Dictionary, Kyiv: Stylos, (p. 575) [in Ukrainian].
3. Garin, I. (2013). Unrecognized geniuses. Genius as a disease. F.Nietzsche. Retrieved from <https://proza.ru/2013/02/01/1113> [in Russian].
4. Hegel. (1977). Encyclopedia of Philosophical Sciences. Philosophy of the Spirit. E.P. Sitkovsky. (Ed.), B.M. Kedrov (Eds.) et al., Moscow, Thought, 3, (p. 471) [in Russian].
5. Danilenko, O.I. (2000). Mental health in the context of culture. Extended abstract of doctor's thesis. St. Petersburg [in Russian].

6. Ilyin, E.P. (2009). Psychology of creativity, creativity, giftedness. St. Petersburg: Peter [in Russian].
7. Lambroso, Ch. (2000). The genius and insanity, Minsk, Open Company "Popourri" [in Russian].
8. Maslow, A. (1999). The Far Limits of the Human Psyche. (A. M. Tatlybaeva, Trans). N. N. Akulina (Ed), St. Petersburg: Eurasia [in Russian].
9. Freud, S. (1995). Motive for choosing a casket. Artist and fantasy, Moscow, (pp. 212-217) [in Russian].
10. Foucault, M. (1997). The history of insanity in the classical era, St. Petersburg: University Book [in Russian].
11. Maslow, A.H. (1967). Self-Actualization and Beyond. Challenges of Humanistic Psychology. Mc Grow Hill, Inc., (pp. 279-286) [in English].
12. Yakovlev, O. (2016). Synergetic discourse of cultural processes in modern Ukraine. Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv Kyiv: Millennium, 1, 29-32 [in Ukraine].

Стаття надійшла до редакції 08.12.2017 р.

УДК [726.591+246.5](477-25)"16/18"

Рижова Ольга Олегівна
кандидат мистецтвознавства,
провідний науковий співробітник
відділу наукової реставрації
та консервації рухомих пам'яток
Національного Києво-Печерського
історико-культурного заповідника
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-2270-9419>
rizova@ua.fm

ДОСЛІДЖЕННЯ ІКОНИ "БОГОРОДИЦЯ ОДИГІТРІЯ" (ТРОЇЦЕ-ІЛЛІНСЬКА) З КОЛЕКЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО КІЄВО-ПЕЧЕРСЬКОГО ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ЗАПОВІДНИКА

Метою статті є опублікування результатів комплексного дослідження пам'ятки. **Методологія** дослідження полягає в застосуванні принципів мистецтвознавчого аналізу. Особливості матеріальної структури ікони визначені за допомогою техніко-технологічних досліджень, які включали в себе: оптичні дослідження поверхні твору живопису у видимому прямому та бічному світлі, в інфрачервоному (ІЧ-) та ультрафіолетовому (УФ-) діапазонах випромінювання; пошарове візуальне мікроскопічне дослідження поверхні фарбового шару; відбір проб ґрунту і фарбового шару; визначення складу ґрунту та пігментів фарбового шару. **Наукова новизна** полягає в уточненні атрибуції ікони, а саме: в уточненні датування, виявленні її іконографічних, стилістичних та техніко-технологічних особливостей. **Висновки.** За результатами комплексних (стилістичних, іконографічних та техніко-технологічних) досліджень стало можливим датувати ікону "Богородиця Одигітрія" (Троїце-Іллінська) (КПЛ-Ж-186, НКПІКЗ) першою третиною XVIII століття (1730-ті роки) і пов'язати її створення з колом чернігівських майстрів, що працювали на той час у Києво-Печерській лаврі.

Ключові слова: іконопис, дослідження, атрибуція, Чернігів, Києво-Печерська лавра.

Рижова Ольга Олегівна, кандидат искусствоведения, ведущий научный сотрудник отдела научной реставрации и консервации Национального Киево-Печерского историко-культурного заповедника

Исследование иконы "Богородица Одигитрия" (Троице-Ильинская) из коллекции Национального Киево-Печерского историко-культурного заповедника

Целью работы является опубликование результатов комплексного исследования памятника. **Методология** исследования включает в себя применение принципов искусствоведческого анализа. Особенности материальной структуры иконы определены с помощью технико-технологических исследований, которые включали в себя: оптические исследования поверхности произведения живописи в видимом прямом и боковом источнике света, в инфракрасных (ИК-) и ультрафиолетовых (УФ-) лучах; послойное визуальное микроскопическое исследование поверхности красочного слоя; отбор проб грунта и красочного слоя; определение состава грунта и пигментов красочного слоя. **Научная новизна** заключается в уточнении атрибуции иконы, а именно: в уточнении датировки, выявлении ее иконографических, стилистических и технико-технологических особенностей. **Выводы.** По результатам комплексных (стилистических, иконографических и технико-технологических) исследований стало возможным датировать икону "Богородица Одигитрия" (Троице-Ильинская) (КПЛ-Ж-186, НКПІКЗ) первой третью XVIII века (1730-е годы) и связать ее создание с кругом черниговских мастеров, работавших на то время в Киево-Печерской лавре.

Ключевые слова: иконопись, исследование, атрибуция, Чернигов, Киево-Печерская лавра.

Ryzhova Olga, PhD in Arts, Leading Researcher of the Scientific Restoration and Conservation Department, National Kyiv-Pechersk Historical and Cultural Reserve.

Research of the icon "The Virgin of Odigitria" (Trinity Saint Elijah) from the collection of the National Kyiv-Pechersk Historical and Cultural Reserve.

The purpose of the article is to publish results of the complex study of the monument. The **methodology** of the research is to use the principles of historicism and comparative analysis. Specifics of material structure of the icon